

তাৰিখ 23 APR 1993

ধা ৬ কলাম ৩

ডিগ্ৰী পৰ্যন্ত ইংৰেজী

সৱকাৰ ডিগ্ৰী পৰ্যায়ে ইংৰেজী চালু কৰাসহ সেশন জট মোকাবিলাৰ লক্ষ্যে গুৱত্পূৰ্ণ কতিপয় পদক্ষেপ গ্ৰহণেৰ সিদ্ধান্ত নিয়েছেন। শিক্ষামন্ত্ৰী ব্যারিস্টাৰ জমিৰউদ্দিন সৱকাৰেৰ সভাপতিহৰে সম্প্ৰতি শিক্ষা মন্ত্ৰণালয়েৰ এক উচ্চ পৰ্যায়েৰ বৈঠকে প্ৰাথমিক স্তৰ থেকে ডিগ্ৰী পৰ্যায় পৰ্যন্ত ইংৰেজী চালু এবং জোৱদাৰ কৰাৰ সিদ্ধান্ত নেওয়া হয়। এ সিদ্ধান্ত বাস্তবায়নেৰ পথা খুজে বেৰ কৰাৰ লক্ষ্যে একটি কমিটি গঠন কৰা হয়েছে।

ডিগ্ৰী পৰ্যায় পৰ্যন্ত ইংৰেজী চালু কৰাৰ এ দাবী আমৱা দীঘিন জানিয়ে আসছি। ফলে, এহেন যুগোপযোগী এবং বাস্তবোচিত সিদ্ধান্তে আমৱা খুশি হয়েছি। এই দাবী পূৰণেৰ মধ্যদিয়ে সৱকাৰ শিক্ষা এবং সময় চাহিদাৰ মধ্যবৰ্তী একটি বিৱাট ব্যবধান পূৰণে এগিয়ে এসেছেন বলে আমৱা মনে কৰি। শিক্ষা বিভাগেৰ এবং প্ৰতিষ্ঠানসমূহেৰ প্ৰায় সকল উচ্চ পদস্থ কৰ্মকৰ্তাৰ বৈঠকে এ সিদ্ধান্ত নেওয়া হয়েছে। আমৱা মনে কৰি, সৱকাৰী প্ৰশাসন এবং প্ৰতিষ্ঠানসমূহেৰ শীৰ্ষ স্থানীয় ব্যক্তিবৰ্গ অত্যন্ত বিচক্ষণতা ও অভিজ্ঞতাৰ আলোকেই ইংৰেজী শিক্ষাৰ মান ও পৱিত্ৰ সম্প্ৰসাৱনেৰ তাগিদ প্ৰকাশ কৰাৰ মাধ্যমে এই সিদ্ধান্তে পৌছেছেন। এই সিদ্ধান্তকে আমৱা সচেতনভাৱেই বলতে পাৰি, এটি একটি বাস্তবোচিত ও সময়ানুগ সিদ্ধান্ত। আমৱা মনে কৰি, বৃটিশ আমলে প্ৰবৰ্তিত ইংৰেজী এবং বৰ্তমান ইংৰেজী সম্প্ৰসাৱনেৰ মধ্যে মৌলিক প্ৰাৰ্থক্য রয়েছে। বৃটিশ আমলে ইংৰেজী প্ৰবৰ্তনেৰ লক্ষ্য ছিলো এদেশেৰ দৱাৰী ভাষা ফাসীকে বিদ্যাৰ কৰে শাসক জমিদাৰ ও রাজকৰ্মচাৰী মুসলমান জাতিকে সামাজিকভাৱে অধৃষ্টন কৰা। কিন্তু, এখনকাৰ ইংৰেজী বিস্তাৱেৰ তাগিদ হচ্ছে: স্বাধীন দেশেৰ নাগৱিক হিসাবে এই আন্তৰ্জাতিক ভাষাৰ মাধ্যমে বিশ্বেৰ জ্ঞান-বিজ্ঞান, প্ৰযুক্তি, দক্ষতা, গণমাধ্যম ও প্ৰাতিষ্ঠানিক শিক্ষা গ্ৰহণেৰ পথ প্ৰস্তুত কৰা। সেই অৰ্থে দেখা যায়, বৃটিশ আমলে ইংৰেজী শেখাৰ উদ্দেশ্য এবং বৰ্তমান তাগিদেৰ উদ্দেশ্য কেবল আলাদাই নয়, সম্পূৰ্ণ বিপৰীতমূলীও বটে। একথা সত্য যে, ইংৰেজী এডিয়ে চলাৰ নীতি অনুসৰণ কৰাৰ ফলে আমাদেৱ শিক্ষা ক্ষেত্ৰে বন্ধ্যাত্ৰ সৃষ্টি হয়। উচ্চ শিক্ষাৰ সুযোগ সীমাবদ্ধ হয়ে যায় একটি বিশেষ সুবিধাভোগী শ্ৰেণীৰ মধ্যে এবং সামগ্ৰিকভাৱেই বিশ্ববিদ্যা ও জ্ঞান-বিজ্ঞান প্ৰবাহেৰ সাথে আমাদেৱ বিচুতি ঘটে। আইন, চিকিৎসা, বিজ্ঞান ও প্ৰযুক্তিসহ বিজ্ঞানেৰ বিবিধ শাখায় মূল অনুশীলন সহায়ক পাঠ ও রেফাৰেল প্ৰায় সবই ইংৰেজীতে। উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰস্তুতি এবং যোগাযোগ মাধ্যম হিসাবেও ইংৰেজী সকল পক্ষেৰ নিকট বোধগ্ৰাম্য এবং ব্যবহাৰযোগ্য। অত্যন্ত পৱিত্ৰসেৱ ব্যাপাৱতি ছিলা এই যে, তীব্ৰ স্বাদেশিকভাৱ দোহাইতে ইংৰেজী কাৰ্যতঃ বাদ দেওয়া হলেও এদেশে ইংৰেজী চৰ্চা কিন্তু বন্ধ হয়নি; সীমাবদ্ধ থেকেছে মাত্ৰ উচ্চবিষ্ণু সমাজে; যারা মুৰৰ বাংলা ভাষাৰ তুফান ছুটালেও নিজেৰ ভাগ্য গড়াৰ কাজে ঠিকই ইংৰেজী চালিয়ে গেছে। ইংৰেজী বাধ্যতামূলক কৰা বা বহুল পঠিত কৰাৰ মধ্যে শতাব্দীৰ প্ৰাঙ্গনীয় অগ্রগতিৰ নতুন অঙ্গীকাৰ লুকিয়ে রয়েছে। একটি স্বাধীন দেশেৰ জন্য এটি শুধু শোভন বা অত্যন্ত মানানসই-ই নয়, অপৰিহাৰ্যও বটে। ইংৰেজী শিক্ষাৰ নতুন তাগিদ বিদ্যাৰ্থীদেৱ জন্য আপাতৎ দৃষ্টিতে কষ্টকৰ মনে হলেও জ্ঞান ও আন্তৰ্জাতিক সম্পর্কেৰ নতুন জগতে প্ৰবেশাধিকাৰ প্ৰতিষ্ঠায় এই সিদ্ধান্ত একটি উজ্জ্বল মাইলফলক হয়ে রহিবে। মাত্ৰভাষা ও স্বজ্ঞাত্ববোধেৰ মহৎ চেতনাৰ সাথে জ্ঞান-বৈচিত্ৰ ও আন্তৰ্জাতিকভাৱে আদৌ কোন সংঘাত আছে বলে আমৱা মনে কৰি। বৰং আমৱা মনে কৰি বিশ্ববিদ্যা, জ্ঞান-বিজ্ঞান, বিশ্ব সাহিত্য ও গণ যোগাযোগেৰ সম্বন্ধি জাতিৰ কল্যাণ বয়ে আনবে এবং এই জ্ঞান সম্পদ প্ৰিয় 'মাত্ৰভাষা' ও 'স্থানীয়' শিরী-সাহিত্য, নিৰ্মাণ, প্ৰযুক্তি, উজ্জ্বলনী ও ক্ৰিয়বিদ্যা, যন্ত্ৰবিদ্যা, স্থাপত্যসহ জ্ঞানেৰ বিভিন্ন শাখাকে সম্বন্ধি ও আধুনিকতা দান কৰবে। আমৱা বলবো: ভাষা শিখ— ইংৰেজী বা পাশ্চাত্যেৰ সুল জৈবিকতা, মগ্নতা, অশালীনতা বা তাদেৱ স্বভাৱ রীতি অনুকৰণ কৰতে নয়।

ডিগ্ৰী পৰ্যায়ে ইংৰেজী চালু কৰাৰ ফলে প্ৰাথমিক ও উচ্চস্তৰেৰ প্ৰাতিষ্ঠানিক বিদ্যারীতিৰ মধ্যে যোগসূত্ৰ স্থাপিত হবে বলে আমৱা মনে কৰি। এ সিদ্ধান্তকে আবাৰও মোবাৰকবাদ জানিয়ে আমৱা বলতে চাই, ইংৰেজী ভাষা ও সাহিত্যেৰ এই অগলমুক্তি বিশ্বেৰ এক অজানা আনালোকেৰ সাথে পৱিচয় কৰিয়ে দিক আমাদেৱ নবীন বংশধৰদেৱকে, যারা আমাদেৱই আনন্দীতিৰ শিকাৰ হয়ে এই আন্তৰ্জাতিক যোগাযোগ মাধ্যম থেকে এতকাল বঢ়িত থেকেছে।